

Handläggare: Anders Anagrius
Telefon: 508 03 427

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Remiss av slutbetänkande av utredningen från socialbidrag till arbete (SOU 2007:2)

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden beslutar att som svar på remissen överlämna detta utlåtande.

Jack Kindberg
Stadsdelsdirektör

Bakgrund

I februari 2005 gav regeringen utredningsuppdraget att göra en översyn av de insatser samhället erbjuder personer i arbetsför ålder som är beroende av socialtjänstens försörjningsstöd och som med hjälp av olika insatser bedöms kunna få ett arbete. Det avser insatser som socialtjänsten, arbetsförmedlingen och försäkringskassan ger. Översynen avser också de olika typer av samverkan som finns inom och mellan stat och kommun.

Uppgiften var att föreslå åtgärder som underlättar övergången från bidragsberoende till försörjning genom eget arbete. Med anledning av regeringsskiftet hösten 2006 fick utredningen tilläggsdirektiv. Enligt dessa ska utredningen beakta regeringens samlade politik för att öka sysselsättningen.

Utgångspunkterna för utredningens förslag:

- Stärka arbets- och kompetenslinjen genom högre krav på aktivitet.
- Stärka de ekonomiska drivkrafterna för arbete.
- Ta tillvara all kompetens oavsett kön och ålder.
- Ta till vara alla kompetens oavsett etnicitet.
- Sätta individen i centrum.
- Tillämpa regelverket enhetligt.
- Förtydliga och förbättra ansvarsfördelningen.
- Förtydliga och förbättra samverkan mellan stat och kommun

Utöver dessa utgångspunkter ska utredningen ta hänsyn till att personer som är beroende av socialtjänstens ekonomiska bistånd står olika långt från arbetsmarknaden och därmed har varierande behov av insatser.

För yngre personer ska utredningen särskilt beakta utbildningsinsatser eller andra etableringsvägar och för utrikes födda de särskilda behov av insatser dessa personer kan ha.

I den bifogade sammanfattningen redovisas utredningens förslag

Förvaltningens synpunkter

Under rubriken förändrat arbetssätt på arbetsförmedlingen tar utredningen upp de förslag på förändringar som påverkar verksamheten på arbetsförmedlingarna.

Externa leverantörer

För år 2007 har arbetsförmedlingarna 3,2 miljarder kronor för att upphandla arbetsmarknadsutbildningar och liknande. Den här typen av upphandlingar bör utvecklas enligt utredningen som föreslår att 10%, 320 Mkr, av dessa medel avsätts till att upphandla tjänster för arbetsökande med en svag förankring på arbetsmarknaden och som behöver stöd i form av coachning och matchning därför att de saknar yrkeserfarenhet och referenser. Hitintills har detta anslag nästan helt gått till att finansiera insatser för personen som av arbetsförmedlingen bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande.

Förvaltningen ser positivt på detta förslag. Det är väl i linje med hur förvaltningen bedrivit arbetet inom Lunda Nova Kompetens där det funnits ett nära samarbete med extern leverantör av matchning och coachning för personer med ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet. Inom Lunda Nova finns dessutom samarbete med bemanningsföretag som i utredningen tillsammans med bl.a. sociala kooperativ framhålls som viktiga utförare av dessa insatser. Behovet av insatser är stort i stadsdelen också i tider då den reguljära arbetslösheten i regionen som helhet är låg.

Jobbagenter

Utredningen föreslår att en ny yrkesroll (jobbagenter) ska införas på arbetsförmedlingen vars uppdrag ska vara att fokusera på arbetsgivarkontakter och näringslivsorganisationer. Jobbagenterna ska med täta arbetsgivarkontakter underlätta rekryteringsprocessen och öka arbetsgivarnas förtroende för arbetsförmedlingen.

Inom Lunda Nova arbetar arbetsförmedlingen med en så kallad företagsgrupp. Gruppen har nära kontakt med företag i stadsdelen för att på ett effektivt sätt kunna tillgodose deras rekryteringsbehov och för att kunna matcha arbetssökande i stadsdelen till de lediga jobben. Arbetet har gett arbetsförmedlingen en högre trovärdighet i förmedlingen av arbetssökande och inneburit ökade möjligheter till jobb också för arbetssökande med inga eller få referenser. Det är därför bra om detta kan bli en reguljär uppgift för arbetsförmedlingen.

Etableringsjobb

För nytillträdande på arbetsmarknaden föreslår utredningen att så kallade etableringsjobb införs som ett komplement till nystartjobben. Det är en åtgärd som ska erbjudas personer som inte har kvalificerat sig för nystartjobben. Kraven är att ha varit anmäld på arbetsförmedlingen i sex månader och vara över 20 år. Vidare ska den arbetssökande vara beroende av ekonomiskt bistånd.

Etableringsjobben innebär att en arbetsgivare kan få upp till 50 % av lönekostnaden subventionerad upp till 6 månader. Förutsättningen är dock att arbetsgivaren kan erbjuda en personlig mentor under anställningstiden och vid eventuellt behov, personlig kompetensutveckling.

Det är positivt ur förvaltningens synpunkt att utredningen kommer med förslag som syftar till att nytillträdande på arbetsmarknaden så snabbt som möjligt erbjuds förutsättningar att klara sin egen försörjning. Förslaget innebär också minskade kostnader för staden. En fråga som ännu inte kan bevaras är om den relativt korta tiden för ett etableringsjobb är tillräcklig för att ge ett sådant fotfäste på arbetsmarknadens att man inte åter hamnar i arbetslöshet efter 6 månader. En möjlighet kan eventuellt vara att stödet går över till nystartsjobb. Risken för negativa effekter ökar dock rimligen om den subventionerade tiden blir lång. Det kan både innebära att personer med subventionerad lön tränger undan osubventionerade och en risk för s.k. inlåsning, det vill säga att man går från den ena arbetsmarknadsåtgärden till den andra utan att koma in på den reguljära arbetsmarknaden.

Rehabilitering och sociala företag

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att möjligheterna för att rehabilitera en person ökar om den enskilde ges redskap att återta kontrollen över sitt liv och upplever oberoende och stolthet över det man gör. Enligt utredningen är detta synsätt centralt för de sociala företagen och arbetskooperativen. Förvaltningen anser att det kan vara positivt att som utredningen föreslår i högre grad rikta insatser för personer med funktionsnedsättning, svåra sociala problem samt personer i behov av arbetsträning och rehabilitering mot den här typen av företag. Samtidigt är det viktigt att framhålla att den

här typen av organisationer knappast själva kan bära ansvaret för hela det spektra av behov som finns inom området.

Förvärvsfrekvens

Stadsdelsförvaltningen använder förändringar i förvärvsfrekvens som en utgångspunkt i arbetet med att minska arbetslösheten och beroendet av försörjningsstöd. Det är därför glädjande att utredningen föreslår att också fördelningen av arbetsmarknadsmedel i högre utsträckning ska ta hänsyn till förvärvsfrekvensen. Detta mått visar på ett bättre sätt än arbetslöshetstalen på vilken förankring en region eller område har till arbetsmarknaden.

Förändringar av huvudmannaskap

En statlig jobbgaranti för ungdomar under 25 år förväntas införas den 1 juli 2007. Den ska ersätta både det kommunala ungdomsprogrammet och ungdomsgarantin. Jobbgarantin ska innehålla såväl utbildning som praktik. Flera ungdomar kommer även att komma i fråga för nystartsjobb som införts den 1 januari. Enligt utredningen bör det ingå i arbetsförmedlingens uppdrag att vid behov erbjuda alla unga arbetssökande praktik eller kompetenshögjande verksamhet.

Utredningen föreslår därför att ansvarsfördelningen mellan stat och kommun tydliggörs och att incitamenten för arbetsförmedlingen att erbjuda unga arbetssökanden arbetsmarknadsinsatser stärks. Detta ska göras genom en ändring i socialtjänstlagen som innebär att de insatser som socialnämnd får begära att den som uppstår försörjningsstöd ska delta i, ska anvisas av arbetsförmedlingen när det gäller praktik eller andra arbetsmarknadsinsatser. De verksamheter som socialnämnd får begära att den som uppstår försörjningsstöd ska delta i, bör uteslutande vara av social karaktär. Det handlar om sådant som att få normala rutiner i vardagslivet. Det utesluter, enligt utredningen, inte att insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen i vissa fall kan utgöra ett värdefullt komplement till de statliga insatserna.

Förvaltningen vill i detta sammanhang framhålla att de kommunala arbetsmarknadsinsatserna för unga kan ha syften som samtidigt är inriktade mot en egen försörjning och vara behandlande i den meningen att avsikten också är att med lämpligt stöd bryta ett destruktivt mönster. Det är viktigt att inse att arbetsmarknadsinsatserna många gånger är en del i ett mer omfattande socialt utvecklingsarbete. I utredningen nämns inget om någon förändring när det gäller vem som har kvalitets- och uppföljningsansvar för de här insatserna. Utredningen föreslår inte heller någon förändring när det gäller vilken myndighet som ska svara för det ekonomiska biståndet till ungdomen. Detta blir därmed ett fortsatt ansvar för kommunerna som även i fortsättningen kommer att ha huvudansvaret men får begränsade möjligheter att själva utforma individuellt anpassade insatser. Det är bra om arbetsförmedlingen får större incitament att erbjuda praktik och arbetsmarknadsinsatser för unga människor så att det blir en del i förmedlingarnas uppdrag men det är högst osäkert om denna åtgärd från statens sida bidrar till att kvaliteten i insatserna för arbetslösa ungdomar kommer att öka i någon nämnvärd grad med detta förslag. Förvaltningens allmänna inställning är att ansvar

och befogenheter bör hänga samman och att i konsekvens med det bör ansvaret för försörjningsstödet hänga samman med befogenheten att ställa krav på aktivering. Exempelvis ska kommunens rätt att anvisa praktikplatser till ungdomar eller studerande med försörjningsstöd under studieuppehållet i enlighet med förslaget föras över till arbetsförmedlingen. Denna rätt för kommunen har varit effektiv och bidragit till att få ut fler i arbete och minskat kostnaderna för försörjningsstöd. Det vore olyckligt om detta ansvar nu ska delas mellan två myndigheter.

I utredningen pekas på att utvärderingar visar att kommunalt tillhandahållna ungdomsprogram generellt fungerar sämre än AMS-program när det gäller effekter på sysselsättningen, men i stället leder till fler övergångar till reguljär utbildning. Man menar därmed att kommunerna har lägre effektivitet när det gäller att åstadkomma flöden av arbetslösa till jobb.

Förvaltningen vill påpeka att ett grundproblem för arbetslösa ungdomar är deras många gånger bristfälliga skolgång. Det måste därför betraktas som en framgång att många unga som deltagit i kommunala ungdomsprogram går till reguljära utbildningar innan de med en bättre grund tar steget in på den öppna arbetsmarknaden. Vid en sammanvägd bedömning delar därför inte förvaltningen utredningens förslag att det är skulle innebära en tydlig förbättring och effektivisering att föra över ansvaret till arbetsförmedlingen att erbjuda unga arbetssökande praktik eller kompetenshöjande verksamhet på det sätt som utredningen föreslår.

Det är av största vikt att om utredningens förslag genomförs måste kraven på samverkan mellan kommun och arbetsförmedling tydliggöras. Likaså måste effektiva uppföljningsinstrument utformas. Det är också behov som påtalas i utredningen.

Samordning

När det gäller utredningens förslag om att förbättra möjligheterna till finansiell samordning och att försäkringskassan senast fyra veckor efter det att en remiss inkommit från socialtjänsten ska inleda en rehabiliteringsutredning är förvaltningen positiv till. Förvaltningen är också positiv till att både AMS och försäkringskassan får ett gemensamt mål att höja sysselsättningsgraden för samtliga i arbetsför ålder.

Samlad välfärdsorganisation

I utredningen diskuteras att det skulle kunna vara positivt med en mer samlad välfärdsorganisation på lokal nivå, en ingång för samhällets stöd till samtliga arbetslösa. Utredningen föreslår att den här frågan ska analyseras och utredas. Förvaltningen är positiv till det. I avvaktan på en sådan utredning bör såväl statliga som kommunala myndigheter uppmanas att utveckla lokala samarbetsformer. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har positiva erfarenheter av lokal samverkan med både arbetsförmedling och försäkringskassan.

Ett för berörda myndigheter gemensamt instrument för att bedöma arbetsförmågan hos arbetslösa personer är också ett angeläget utredningsområde.

Förvärvsstimulans

Utredningen föreslår att en förvärvsstimulans införs för att stimulera övergången från försörjningsstöd till arbete. Anledningen är att det inte i praktiken innebär någon ekonomisk förbättring så länge arbetsinkomsterna är på en nivå som gör att man fortfarande är beroende av försörjningsstöd. Arbetsinkomsterna minskar endast storleken på det bistånd som betalas ut.

De som föreslås omfattas är personer som under en period av sex månader uppburit försörjningsstöd och som fått arbete. Förvärvsstimulansen innebär att vid beräkning av levnadsnivå enligt socialtjänstlagen ska det bortses från den ökade arbetsinkomsten med upp till 1500 kr per månad under sex månader.

I utredningen poängteras att förvärvsstimulansen ska vara av tillfällig natur då avsikten inte är en permanent höjning av biståndet. Nackdelen med den relativt korta perioden för stimulansen är att efter 6 månader sjunker den disponibla inkomsten igen och incitamentet försvinner. Det här ökade incitamentet till arbetet är inte heller lösningen för alla som beroende av försörjningsstöd. Flera försörjningsstödstagare har ju en komplexare social problematik än där arbetslösheten är huvudorsaken. Trots dessa nackdelar menar utredningen att fördelarna med förvärvsstimulansen överväger.

Förvaltningen är tveksam om detta kommer att öka sysselsättningsgraden och minska biståndsberoendet i någon betydande omfattning. I vissa situationer kan det till och med bidra till att incitamentet att söka arbetet innan den arbetssökande kvalificerat sig för förvärvsstimulansen minskar på grund av vetskapen att det blir mer lönsamt att vänta en tid för att sedan få en bättre ekonomisk situation. En mer kostsam åtgärd men som kan ge tydliga incitament vore att överväga möjligheten till skattereducering i de lägsta inkomstskikten. Det ska dock inte uteslutas att en förvärvsstimulans tillsammans med andra insatser kan ge resultat.

Utredningen föreslår att feriearbetande ungdomar som lever i ett hushåll som är beroende av ekonomiskt bistånd ska få behålla sina inkomster. Det här tillämpas redan inom staden och förvaltningen anser att det är bra att detta nu blir principen i hela landet.

Gymnasiet

När det gäller utredningens förslag i förhållande till gymnasieutbildningen instämmer förvaltningen i huvudsak med utredningen. Förslaget om att utveckla navigatorcentrum är dock förvaltningen tveksam till då den verksamheten inte varit helt tillfredställande i förhållande till stadsdelens ungdomar och stadsdelens egna insatser.

Mer kunskap behövs

Förvaltningen instämmer med utredningen om betydelsen av en nationell kunskap om orsakerna till behovet av ekonomiskt bistånd och hur detta förändras över tiden. Det är

bra att utredningen föreslår att socialstyrelsen ska ges i uppdrag att utforma ett system som kan följa upp orsakerna till beroendet av ekonomiskt bistånd samt effekterna och kostnaderna för olika insatser till enskilda.

Slutligen tar utredningen upp behovet av att öppna upp nya arenor för arbete för dem som idag står utanför arbetsmarknaden och att möjligheterna till detta bör analyseras närmare i syfte att åstadkomma ett mer inkluderande arbetsliv. Förvaltningen instämmer i detta.

SLUT